

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**Циклова комісія економіки, соціально-гуманітарних та
фундаментальних дисциплін**

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Правознавство»
вибіркових компонент освітньо-професійної програми першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
272 Авіаційний транспорт
Технологія робіт та технологічне обладнання аеропортів

Кременчук 2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 22.02.2024 №2

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу Харківського
національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 17.01.2024 № 6

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 22.02.2024 №2

Розглянуто на засіданні циклової комісії соціально-гуманітарних дисциплін та фізичної підготовки, протокол від 05.01.2024 №14

Розробник: викладач циклової комісії соціально-гуманітарних дисциплін та фізичної підготовки, спеціаліст вищої категорії Хомяк О.В.

Рецензенти:

1. Викладач Кременчуцького національного університету ім.М.Остроградського, к.пед.наук, доц., доцент кафедри психології, педагогіки та філософії Сошенко С.М.
2. Викладач циклової комісії соціально-гуманітарних дисциплін та фізичної підготовки Кременчуцького льотного коледжу ХНУВС, к.пед.н, викладач вищої категорії Кірюхіна М.В.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
Кількість кредитів ECTS – <u>3.5</u> Загальна кількість годин – <u>105</u> Кількість тем – <u>9</u>	<u>272</u> <u>Авіаційний транспорт</u> <u>Технології робіт та технічне</u> <u>обладнання аеропортів</u> <u>бакалавр</u>	Навчальний курс <u>2</u> (номер) Семестр <u>2</u> (номер) Види контролю: <u>залік</u>	
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:			
Денна форма навчання		Заочна форма навчання	
Лекції	- (години)	Лекції	- <u>10</u> (години)
Семінарські заняття	- (години)	Семінарські заняття	- (години)
Практичні заняття	- (години)	Практичні заняття	- <u>4</u> (години)
Лабораторні заняття	- (години)	Лабораторні заняття	- (години)
Самостійна робота	- (години)	Самостійна робота	- <u>91</u> (години)
Індивідуальні завдання:		Індивідуальні завдання:	
Реферати	- (кількість, № семестру)	Контрольна робота	- (кількість, № семестру)
		Реферати	- <u>1</u> (кількість, № семестру)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета. Метою дисципліни «Правознавство» є формування цілісної системи знань і навичок стосовно вітчизняної системи права, що формується на базі сучасних досягнень юридичної науки, надання знань з питань громадянства, загальної теорії суспільства та держави, держави і права, з природної сутності держави й права, їх форм, з питань співвіднесення цивільного суспільства і держави, основних прав і свобод людей й громадян України, безпосередньої та представницької демократії, форм державного і територіального устрою України, системи органів держави, місцевого самоуправління, а також засвоєння правових основ таких галузей законодавства, як конституційне, цивільне, адміністративне, кримінальне, трудове законодавство та інших галузевих юридичних наук.

Завдання. Основними завданнями вивчення дисципліни «Правознавство» є формування у здобувачів освіти знань про державу і право, розуміння та усвідомлення їх в певній системі, усвідомлення тісного зв'язку між правовими знаннями і суспільними відносинами, держави і права, з природної сутності держави й права, їх форм, з питань співвіднесення цивільного суспільства і держави, основних прав і свобод людей й громадян України, безпосередньої та представницької демократії, форм державного і територіального устрою України, системи органів держави, місцевого самоуправління, а також засвоєння правових основ таких галузей законодавства, як конституційне, цивільне, адміністративне, кримінальне, трудове законодавство та інших галузевих юридичних наук.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Правознавство» вивчається на другому курсі, пов'язана з історією держави і права України, Громадянською освітою, галузевими юридичними дисциплінами

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен

знати:

1) *на понятійному рівні:* основи теоретико-правових положень, що стосуються виникнення, становлення, розвитку та функціонування держави і права; основи юридичних понять і категорій;

2) *на фундаментальному рівні:* особливості державно-правових явищ та основних юридичних понять і категорій;

3) *на практично-творчому рівні:* правові основи тлумачення норм права; особливості застосовування правових приписів при виконанні своїх службових повноважень; основні принципи законності та правопорядку у суспільстві; форми і методи поширення правових знань серед населення;

вміти:

1) *на репродуктивному рівні:* відтворювати основні поняття та категорії дисципліни;

2) *алгоритмічному рівні:* довільно використовувати засвоєні знання для правильного формулювання складних юридичних понять і категорій з подальшим їх використанням при вивченні галузевих дисциплін; вірно тлумачити норми права;

3) *на евристичному рівні:* на основі засвоєння загальнотеоретичних знань про державно-правові явища вміти з наукових позицій давати їм правильну оцінку, розкривати їх дійсну сутність, розуміти соціальне призначення, місце і роль у політичній системі і громадянському суспільстві; формування у громадян поваги до права і закону;

4) *на творчому рівні:* переосмислювати наявні знання стосовно нових фактів; адаптувати раніше отримані знання, вміння та навички до змінних умов та нестандартних ситуацій; самостійно вести експериментальну,

науково-дослідницьку діяльність.

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА №1. Виникнення держави і права.

Поняття держави та її ознаки. Апарат держави як система державних органів. Місце апарату держави в її механізмі. Характеристика внутрішніх і зовнішніх функцій держави. Поняття та види форми правління, форми державного устрою та форми державно-правового режиму. Правова система та система права. Правомірна поведінка. Правопорушення та юридична відповідальність.

ТЕМА №2. Основи конституційного права .

Поняття конституційного права. Історія світового конституційного досвіду. Джерела конституційного права в Україні. Розвиток конституційного процесу в умовах незалежності України. Структура конституції України. Державна влада в Україні та її поділ на законодавчу, виконавчу та судову. Президент, як голова держави Україна. Державна символіка та мова в Україні.

ТЕМА №3. Основи трудового права .

Поняття, суб'єкти та джерела трудового права. Трудовий договір: сторони та зміст. Контракт - особлива форма трудового договору. Порядок прийняття на роботу. Підстави розірвання трудового договору. Індивідуальні й колективні трудові спори. Матеріальна відповідальність. Робочий час та час відпочинку.

ТЕМА №4. Основи цивільного права та цивільного процесу

Поняття, особливості, елементи цивільного правовідношення. Здійснення цивільних прав. Захист цивільних прав. Відповідальність у цивільному праві. Поняття та форми власності в Україні. Спадкування за законом і за заповітом.

Цивільний процес.

ТЕМА №5. Основи кримінального права .

Поняття й предмет кримінального права. Поняття злочину та кримінальна відповідальність. Поняття складу злочину. Поняття й види обставин, що виключають злочинність діяння. Поняття покарання та його позначка. Система й види покарань. Поняття судимості.

ТЕМА №6. Основи адміністративного права.

Поняття й предмет адміністративного права. Джерела адміністративного права. Адміністративні правовідносини, їх структура та особливості. Адміністративні правовідносини, їх структура та особливості. Поняття та види суб'єктів адміністративного права. Адміністративна правосуб'єктність. Поняття й види адміністративного примусу. Поняття, ознаки й підстави адміністративної відповідальності. Адміністративне правопорушення:

поняття, ознаки. Види адміністративних правопорушень. Позначка й види адміністративних стягнень.

ТЕМА №7. Основи фінансового права

Поняття фінансового права і фінансової системи України. Особливості бюджетної системи України. Бюджетний процес і його стадії. Державний бюджет. Поняття податку та його види.

ТЕМА №8. Основи сімейного права.

Правове регулювання сімейних відносин. Права та обов'язки подружжя. Права та обов'язки матері, батька і дитини. Влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування.

ТЕМА №9. Нотаріат в Україні.

Поняття нотаріату. Повноваження нотаріусів.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Не передбачено

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр №2							
Тема № 1: Виникнення держави і права	14	2	-	2		10	
Тема № 2: Основи конституційного права .	14	2	-	2		10	
Тема №3: Основи трудового права України	12	2	-	-		10	
Тема № 4: Основи цивільного права та цивільного процесу	13	2	-	-		11	

Тема № 5: Основи кримінального права .	12	2	-	-		10	залік
Тема № 6: Основи адміністративного права.	10	-	-	-		10	
Тема № 7: Основи фінансового права.	10	-	-	-		10	
Тема № 8: Основи сімейного права	10	-	-	-		10	
Тема № 9: Нотаріат в Україні	10	-	-			10	
Всього за семестр №4	105	10		4		91	

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни			Література:
	Тема №1; Виникнення держави і права		Основна: 3, 7, 8, 12 Допоміжна: 1, 3, 6
	1. Правомірна поведінка, її ознаки. 2. Види правомірної поведінки. 3. Поняття, ознаки та види правопорушень.		
	Тема № 2: Основи конституційного права .		Основна: 1, 2, 3, 24, 29, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 58, 60. Допоміжна: 2, 4, 5, 7, 8, 19, 20
	1. Конституційне регулювання виборів і референдумів. 2. Верховна Рада України - єдиний орган законодавчої влади в Україні 3. Президент України – глава держави. 4. Кабінет Міністрів та інші органи виконавчої влади.		
	Тема № 3: Основи трудового права .		Основна: 1, 2, 3, 5, 7, 50, 51, 53, 54, 56, 60. Допоміжна: 2, 4, 6, 7, 10, 19, 21
	1. Трудова дисципліна як різновид дисципліни. 2. Порядок розгляду індивідуальних і колективних спорів.		
	Тема № 4: Основи цивільного права та цивільного процесу.		Основна: 1- 49, 50-56, 59, 60. Допоміжна: 1, 2, 4, 5, 7, 8, 12, 15, 18
	1. Поняття та форми власності в Україні. 2. Спадкування за законом і за заповітом. 3. Цивільний процес.		
	Тема № 5: Основи кримінального права .		Основна: 1- 49, 50-56, 59, 60. Допоміжна: 1, 2, 4, 5, 7, 8, 12, 18, 19
	1. Поняття кримінальної відповідальності. 2. Поняття покарання та мета. 3. Підстави для звільнення від кримінального покарання.		
	Тема № 6: Основи адміністративного права.		Основна: 1-49, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 60. Допоміжна: 1, 2, 4, 7, 8, 15, 19
	1. Адміністративна відповідальність. 2. Адміністративні стягнення.		
	Тема № 7: Основи фінансового права.		Основна: 1-49,

	1. Державний бюджет. 2. Поняття податку та його види.	50, 51, 53, 54, 56, 60. Допоміжна: 1, 2, 4, 7, 15, 19
	Тема № 8: Основи сімейного права.	Основна: 1-49,
	1. Основні немайнові права та обов'язки подружжя. 2. Майнові права та обов'язки подружжя. 3. Права та обов'язки батьків та дітей.	50, 51, 53, 54, 55, 56, 60. Допоміжна: 2, 4, 7, 8, 15, 19
	Тема 9. Нотаріат в Україні	Основна: 1- 49, 50-56, 59, 60.
	1. Поняття нотаріату. 2. Повноваження нотаріусів.	Допоміжна: 1, 2, 4, 5, 7, 8, 12, 18, 19.

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

- Об'єкт і предмет правознавства.
- Держава і право — закономірний результат розвитку цивілізації.
- Сутність держави, її основне призначення у суспільстві.
- Роль і місце держави у політичній системі.
- Особливості унітарних та федеративних форм державного устрою.
- Сучасні різновиди форм державного правління.
- Демократична держава, ознаки, форми.
- Структура механізму держави.
- Система обов'язків людини і громадянина.
- Міжнародний захист прав людини.
- Правотворчість.
- Загальна характеристика основних галузей права.
- Право, економіка, політика та держава.
- Система джерел права України.
- Закон як акт вищої юридичної сили.
- Поняття, предмет та метод конституційного права.
- Джерела конституційного права України.
- Конституція: поняття та класифікація.
- Історичний нарис становлення конституції.
- Характеристика чинної Конституції України.
- Основи конституційного ладу України.
- Характеристика інституту громадянства України.
- Класифікація прав і свобод людини і громадянина.
- Права, свободи та обов'язки людини та громадянина за Конституцією України.
- Особливості правового статусу іноземців.
- Правовий статус об'єднань громадян в Україні.
- Виборча система України.
- Конституційний статус Верховної Ради України.
- Конституційний статус Президента України.

30. Конституційний статус Кабінету міністрів України.
31. Система місцевих органів державної виконавчої влади України.
32. Місцеве самоврядування в Україні.
33. Центральні органи виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України.
34. Верховна Рада і Рада міністрів Автономної Республіки Крим.
35. Засади здійснення правосуддя в Україні.
36. Цивільна правосуб'єктність громадян.
37. Юридичні особи: поняття, ознаки, види.
38. Право власності: поняття та зміст.
39. Форми власності та суб'єкти права власності в Україні.
40. Форми захисту права власності.
41. Правочини: поняття та види.
42. Цивільно-правовий договір: поняття, зміст, різновиди
43. Часткова цивільна дієздатність фізичної особи, яка досягла 14 років (малолітня особа).
44. Неповна цивільна дієздатність фізичної особи у віці від 14 до 18 років (неповнолітня особа).
45. Взаємні права та обов'язки батьків і дітей.
46. Кримінальне покарання.
47. Кримінальна відповідальність неповнолітніх.
48. Адміністративне правопорушення: поняття та ознаки.
49. Провадження по справі про адміністративне правопорушення.
50. Адміністративне стягнення: поняття та види.
51. Предмет регулювання адміністративного права.
52. Предмет та метод трудового права. Система джерел трудового права України.
53. Поняття, сторони і зміст колективного договору та сфера його укладення.
54. Поняття трудового договору. Сторони та зміст трудового договору.
55. Основні та додаткові умови трудового договору. Форми і строки трудового договору.
56. Контракт як особлива форма трудового договору, сфера застосування контракту, його зміст.
57. Порядок оформлення прийняття на роботу. Випробування при прийомі на роботу.

5.1.2 Теми курсових робіт – не передбачено

5.1.3 Теми наукових робіт – не передбачено

6. Методи навчання

Формування знань, вмінь та навичок забезпечується поєднанням лекційних та семінарських занять з виконанням індивідуальних завдань та завдань для самостійної підготовки.

Метою лекційного курсу «Правознавство» є ознайомлення здобувачів

освіти з основними поняттями, якими оперує юридична наука, розкриття змісту понятійно-категоріального апарату теорії держави і права з метою підготовки професіоналів, які мають високу правосвідомість та правову культуру, які в наступній діяльності зможуть володіти необхідними знаннями і практичними навичками для вирішення конкретних питань з юриспруденції; здібних самостійно і грамотно орієнтуватись у сучасних трудових відносинах, приймати виважені та обґрунтовані рішення в рамках своєї професійної компетенції.

На семінарських заняттях з дисципліни використовуються методи навчання: коротке пояснення, аналізу, тренування здобувачів для придбання ними навичок у правильному формулюванні складних юридичних понять і категорій.

Самостійна робота за кожною темою передбачає вивчення навчальної літератури згідно з переліком, що додається до навчальної програми дисципліни, матеріалами лекційного фонду.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

1. Поняття та система правознавства, як навчальної дисципліни.
2. Об'єкт, предмет, функції правознавства, як навчальної дисципліни.
3. Правознавство як система юридичних наук.
4. Поняття держави та її ознаки.
5. Характеристика внутрішніх і зовнішніх напрямків діяльності (функцій) держави.
6. Поняття та види форми правління, форми державного устрою та форми державно-правового режиму (класифікація держав за їхньою формою).
7. Система основних прав і свобод людини і громадянина.
8. Система гарантій прав і свобод людини і громадянина в демократичній державі. Міжнародний захист прав людини.
9. Поняття та функції права.
10. Правотворчість.
11. Місце й роль права в системі соціальних норм.
12. Правова система та система права. Загальна характеристика основних галузей права України.
13. Правовідносини: поняття, види, структура правовідносин.
14. Правоздатність. Дієздатність. Деліктоздатність.
15. Юридичні факти та інші підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин.
16. Правомірна поведінка. Правопорушення та юридична відповідальність.
17. Поняття конституційного права
18. Джерела конституційного права в Україні. Розвиток конституційного процесу в умовах незалежності України.
19. Структура конституції України.

20. Державна влада в Україні та її поділ на законодавчу, виконавчу та судову.

21. Президент, як голова держави України.

22. Верховна Рада України.

23. Повноваження і структура Кабінету Міністрів України. Центральні органи виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України.

24. Місцеві державні адміністрації в Україні.

26. Судова система України. Засади здійснення правосуддя в Україні.

27. Поняття, система місцевого самоврядування.

29. Повноваження районних і обласних рад.

30. Поняття, особливості, елементи цивільного правовідношення.

31. Здійснення цивільних прав. Захист цивільних прав.

32. Відповідальність у цивільному праві.

33. Поняття та види фізичної і юридичної особи.

34. Цивільна правоздатність.

35. Часткова цивільна дієздатність фізичної особи, яка досягла 14 років (малолітня особа). Неповна цивільна дієздатність фізичної особи у віці від 14 до 18 років (неповнолітня особа).

36. Повна цивільна дієздатність фізичної особи.

37. Правоздатність юридичної особи.

38. Поняття і форми власності в Україні.

39. Захист права власності.

40. Поняття спадкового права. Прийняття спадщини.

41. Наслідування по заповіту.

42. Наслідування по закону.

43. Правове регулювання сімейних відносин.

44. Права та обов'язки подружжя.

45. Поняття й предмет кримінального права.

46. Поняття злочину та кримінальна відповідальність.

47. Поняття складу злочину. Поняття покарання та його позначка.

Система й види покарань.

48. Поняття й предмет адміністративного права.

49. Джерела адміністративного права.

50. Адміністративні правовідносини, їх структура та особливості.

51. Поняття та види суб'єктів адміністративного права. Адміністративна правосуб'єктність.

52. Поняття й види адміністративного примусу.

53. Поняття, ознаки й підстави адміністративної відповідальності.

54. Адміністративне правопорушення: поняття, ознаки.

55. Види адміністративних правопорушень. Позначка й види адміністративних стягнень.

56. Трудовий договір: сторони та зміст. Контракт - особлива форма трудового договору.

57. Порядок прийняття на роботу. Підстави розірвання трудового

договору.

58. Соціальний захист.
59. Поняття й джерела екологічного права.
60. Право власності на природні ресурси та його зміст.
61. Види екологічних правопорушень.
62. Поняття й джерела фінансового права.
63. Бюджетне право.
64. Поняття й джерела податкового права.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути: тести; аналітичні звіти, реферати, есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку набутих здобувачем освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій в робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} = \left(\frac{\text{Результат навчальних занять за семестр} + \text{Результат самостійної роботи за семестр}}{2} \right) * 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку) обов'язкова.** Якщо здобувач освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем}$$

Здобувач освіти, який під час складання підсумкового контролю (залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної циклової комісії та 2-3 педагогічних працівника.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі екзамену чи заліку, то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \frac{\text{Підсумкові бали за поточний семестр} + \text{Підсумкові бали за попередній семестр}}{2}$$

Критерії оцінювання навчальної дисципліни
(денна форма навчання)

Робота під час навчальних занять	Самостійна та індивідуальна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 5 позитивних оцінок (теми 1-9)	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи	Отримати за підсумковий контроль не менше 30балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
			Оцінка	Пояснення
12	97-100	Відмінно («зараховано»)	A	„Відмінно” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
11	94-96			
10	90-93			
9	85-89	Добре («зараховано»)	B	„Дуже добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками.
8	80-84			
7	75 – 79		C	„Добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією–двома значними помилками.
6	70 –74	Задовільно («зараховано»)	D	„Задовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний неповністю , але прогалини не несуть істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками.
5	65-69			
4	60 – 64		E	„Достатньо” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.

3	40–59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	„Умовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
2	21–40			
1	1–20		F	„Безумовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна:

1. Актуальні проблеми теорії держави та права : навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, Є. О. Гіда, А. М. Завальний та ін.] ; за заг ред. Є. О. Гіди. - К. : ФОП О. С. Ліпкан, 2010. - 260 с.
2. Актуальні проблеми теорії держави та права. Частина І. Актуальні проблеми теорії держави : навч. посіб. / [С. М. Тимченко, С. К. Бостан, С. М. Легуша та ін.]. - 2-е вид., стереот. - К. : КНТ, 2018. - 288 с.
3. Балинська О. М. Проблеми теорії держави і права : навч.-метод, посібник / О. М. Балинська, Т. З. Гарасимів . – Львів : ЛьвДУВС, 2008. – 320 с.
4. Ведерніков Ю. А. Теорія держави і права : навч. посіб. / Ю. А. Ведерніков, А. В. Папірна. - К. : Знання, 2008. - 333 с.
5. Волинка К. Г. Теорія держави і права : навч. посіб. / К. Г. Волинка. - К. : МАУП, 2003. - 240 с.
6. Вступ до теорії правових систем / [О. В. Зайчук, В. С. Журавський, Н. М. Оніщенко та ін.] ; заг. ред. О. В. Зайчук, Н. М. Оніщенко. - К. : Юридична думка, 2006. - 431 с.
7. Гелей С. Політико-правові системи світу / С. Гелей, С. Рутар, О. Кендус. - Л., 2002. - 224 с.
8. Головка О. М. Теорія держави і права : навч. посіб. / О. М. Головка, І. М. Погрібний, О. В. Волошенюк та ін. ; за заг. ред. І. М. Погрібного; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х.: ХНУВС, 2010. – 274 с.
9. Гончаренко О. М. Права людини в Україні : навч. посіб. / О. М. Гончаренко. - К. : Знання, 2008. - 207 с.
10. Гусарев С. Д. Теорія права і держави : навч. посіб. / С. Д. Гусарев, А.

- Ю. Олійник, О. Л. Слюсаренко. - К. : Правова єдність, 2008. - 270 с.
11. Гусарєв С. Д. Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності) : навч. посіб. / С. Д. Гусарєв, О. Д. Тихомиров. - К. : Знання, 2005. - 655 с.
 12. Дія права: інтегративний аспект / [Ю. С. Шемшученко, Н. М. Оніщенко, Є. Б. Кубко та ін.] ; відп. ред. Н. М. Оніщенко. - К. : Юридична думка, 2010. - 360 с.
 13. Дудченко В. В. Традиція правового розвитку : плюралізм правових вчень / В. В. Дудченко. - Одеса : Юридична література, 2006. - 304 с.
 14. Євграфова Є. П. Система національного законодавства в контексті права (лібертарно-легістський підхід) / Є. П. Євграфова. - К. : КНТ, 2007. - 184 с.
 15. Загальна теорія держави і права (основні поняття, категорії, правові конструкції та наукові концепції): навчальний посібник / О. Л. Копиленко, О. В. Зайчук, А. П. Засць, В. С. Журавський . – МОН України. – 2-е вид., стер. Київ: Юрінком Інтер, 2016. – 400 с.
 16. Завальний А. М. Методологічні та теоретичні основи пізнання юридичних фактів / А. М. Завальний - К. : Вид-во Європейського університету, 2011. - 96 с.
 17. Загальна теорія держави і права : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / [М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.] ; за ред. докт. юрид. наук., проф. акад. АПрН України М. В. Цвіка, докт. юрид. наук., проф. акад. АПрН України О. В. Петришина. - Х. : Право, 2009. - 584 с.
 18. Законність : теоретико-правові проблеми дослідження та впровадження. - К. : Юстініан, 2004. - 211 с.
 19. Оніщенко Н. М. Інститут юридичної відповідальності у демократичних правових системах / [Н. М. Оніщенко, Т. І. Тарахонич, Н. М. Пархоменко та ін.] ; за заг. ред. Н. М. Оніщенко. - К. : Юридична думка, 2009. - 216 с.
 20. Калиновський Ю. Ю. Правосвідомість українського суспільства: генеза та сучасність / Ю. Ю. Калиновський. - Х. : Право, 2008. - 288 с.
 21. Кашанина Т. В. Происхождение государства и права : учеб. пособ. / Т. В. Кашанина. - М. : Высш. школа, 2004. - 325 с.
 22. Кельман М. С. Загальна теорія держави і права: методологічні проблеми розвитку та системний аналіз / М. С. Кельман. - Тернопіль : Терно-граф, 2007. - 152 с.
 23. Кельман М. С. Теорія держави і права (схеми, таблиці, поняття, принципи, основні засади) : навч. посіб. / М. С. Кельман, В. Л. Ординський, М. Й. Штенгрет. - Львів : ЛІВС, 2003. - 180 с.
 24. Ковальський В. С. Правотворчість: теоретичні та логічні засади / В. С. Ковальський, І. П. Козінцев. - К. : Юрінком Інтер, 2005. - 192 с.
 25. Козловський А. А. Право як пізнання : Вступ до гносеології права / А. А. Козловський. - Чернівці : Рута, 1999. - 295 с.
 26. Коталейчук С. П. Теорія держави та права в запитаннях і відповідях :

- навч. посіб. / С. П. Коталейчук, П. Я. Пісной. - К. : КНТ, 2011. - 560 с.
27. Котюк В. О. Загальна теорія держави і права : навч. посіб. / В. О. Котюк. - К. : Атіка, 2005. - 592 с.
28. Крестовская Н. Н., Матвеева Л. Г. Теория государства и права: Элементарный курс / Н. Н. Крестовская, Л. Г. Матвеева. - Х. : Одиссей, 2007. - 384 с.
29. Левенець Ю. А. Держава у просторі громадянського суспільства / Ю. А. Левенець. - К. : Освітня книга, 2006. - 272 с.
30. Лисенков С. Л. Загальна теорія держави і права : навч. посіб. / С. Л. Лисенков. - К. : Юристконсульт, 2006. - 355 с.
31. Ліпкан В. А. Національна і міжнародна безпека у визначеннях та поняттях / В. А. Ліпкан, О. С. Ліпкан, О. О. Яковенко. - К. : Текст, 2006. - 256 с.
32. Лук'янов Д. В. Політичні партії в системі взаємодії громадянського суспільства та держави (роль та правове регулювання) / Д. В. Лук'янов. - Х. : Право, 2007. - 316 с.
33. Луць Л. А. Загальна теорія держави та права : навч.-методич. посіб. (за кредитно-модульною системою) / Л. А. Луць. - К. : Атіка, 2008. - 412 с.
34. Машко А. Проблеми теорії держави та права. Основи : курс лекцій / А. Машко - К. : Четверта хвиля, 2008. - 464 с.
35. Мотиль І. І. Основні внутрішні функції української держави / І. І. Мотиль. - К. : ВБ Аванпост-Прим, 2008. - 184 с.
36. Нікітін А. В. Теорія держави та права : навч. посіб. / А. В. Нікітін. - К. : Україна, 2004. - 158 с.
37. Новицький Г. В. Теоретико-правові основи забезпечення національної безпеки / Г. В. Новицький. - К. : Інтертехнологія, 2008. - 496 с.
38. Оборотов Ю. М. Актуальні грані загальнотеоретичної юриспруденції : монографія / Ю. М. Оборотов, В. В. Завальнюк, В. В. Дудченко та ін.; за ред. Ю. М. Оборотова. - Одеса : Фенікс, 2012. - 492 с.
39. Оніщенко Н. М. Сприйняття права в умовах демократичного розвитку: проблеми, реалії, перспективи / Н. М. Оніщенко ; відп. ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученко. - К. : Юридична думка, 2008. - 320 с.
40. Онопенко П. В. Правоохоронні функції держави Україна / П. В. Онопенко. - К. : Варта, 2003. - 128 с.
41. Осауленко О. І. Загальна теорія держави і права : навч. посіб. / О. І. Осауленко - К. : Істина, 2007. - 336 с.
42. Пархоменко Н. М. Джерела права: проблеми теорії та методології / Н. М. Пархоменко. - К. : Юрид. думка, 2008. - 236 с.
43. Патей-Братасюк М. Антропоцентрична теорія права : навч. посіб / М. Патей-Братасюк. - К., 2010. - 396 с.
44. Пендюра М. М. Теорія держави і права : посіб. для підготов. до іспитів / М. М. Пендюра. - К. : ТЕКСТ, 2009. - 208 с.
45. Пендюра М. М. Теорія держави і права : посіб. для підготовки до іспитів. - К. : ТЕКСТ, 2008. - 192 с.
46. Петришин О. В. Теорія держави і права : підручник / О. В. Петришин,

- С. П. Погребняк, В. С. Смородинський та ін. ; за ред. О. В. Петришина. – Х. : Право, 2015. – 368 с.
47. Письменицький А. А. Теорія держави і права: навчальний посібник / А. А. Письменицький, Д. В. Слинько, А. С. Спаський. - Х. : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2010. - 244 с.
48. Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика) / С. П. Погребняк. - Х. : Право, 2008. - 240 с.
49. Подорожна Т. С. Законодавчі дефініції: поняття, структура, функції / Т. С. Подорожна. - Л. : ПАІС, 2009. - 195 с.
50. Правова культура в умовах становлення громадянського суспільства / за ред. Ю. П. Битяка, І. В. Яковюка. - Х. : Право, 2007. - 248 с.
51. Протасова В. Є. Парламентсько-президентська республіка: сутність, особливості, різновиди / В. Є. Протасов. - Х. : Право, 2009. - 207 с.
52. Слюсаренко О. Л. Теорія держави і права : навч.-метод. посіб. / О. Л. Слісаренко. – К., 2005. - 164 с.
53. Теорія держави і права : посіб. для підгот. до держ. іспитів / Д. В. Лук'янов, С. П. Погребняк, В. С. Смородинський, Г. О. Христова ; за заг. ред. О. В. Петришина. – 5-те вид., допов. і змінене. – Х. : Право, 2016. – 198 с.
54. Француз А. Й. Конституційно-правові основи демократичного розвитку політичної системи України (концептуальний і нормативний аналіз) / А. Й. Француз. - К. : Логос, 2005. - 515 с.
55. Ющик О. І. Галузі та інститути правової системи (міфи і реальність) / О. І. Ющик. - К. : Оріон, 2002. - 112 с.

Допоміжна:

1. Аземша І. Б. Особливості формування інституту юридичної відповідальності в Україні / І. Б. Аземша // Часопис Київського університету права . – 2012 . - №2 . - С. 44-47.
2. Андрушко І. П. Категорія «публічний інтерес» у конституційному праві: поняття та зміст / І. П. Андрушко // Часопис Київського університету права . – 2011 . - №4 . - С. 137-141.
3. Андрущакевич Ю. В. Конкретизація правових норм: поняття та природа / Ю. В. Андрущакевич // Часопис Київського університету права . – 2011 . - №2 . - С. 39-44.
4. Арабаджи Н. Б. «Ієрархія цінностей права - актуальність», як другий рівень ціннісної структури правового порядку / Н. Б. Арабаджи // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : «Юриспруденція» : зб. наук. праць. - Одеса : Фенікс, 2012 . - Вип. №4 . - С. 24-29.
5. Арабаджи Н. Б. Аксіологеми правового порядку: поняття та види / Н. Б. Арабаджи // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету : зб. наук. праць. - Одеса : Фенікс, 2011 . - Вип. №2 . - С. 18-23.

6. Арабаджі Н. Б. Парадигмальні засади аксіологічного виміру правового порядку / Н. Б. Арабаджі // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція» : зб. наук. праць. - Одеса : Фенікс, 2012 . - Вип. №3 . - С. 24-29.

7. Арабаджі Н. Б. Цілісність правового порядку як основа для його цінності / Н. Б. Арабаджі // Часопис Київського університету права . – 2012 . - №1. – С . 51-55.

8. Афанасьєв Щ. Правопорядок і законність як суттєві ознаки правової держави / Щ. Афанасьєв // Юридична Україна. – 2008 . - № 2 . - С. 17 - 23.

9. Балаклицький А. І. Державна влада та апарат її здійснення як основні ознаки сучасної держави / А. І. Балаклицький // Часопис Київського університету права . – 2011 . - №4 . - С. 56-60.

10. Балаклицький І. І. Загальнотеоретичні аспекти еволюції права в умовах глобалізації / І. І. Балаклицький // Часопис Київського університету права . – 2011 . - №3 . - С. 39-42.

11. Балтаджи П. М. До питання удосконалення юридичної мови в контексті мовної політики держави / П. М. Балтаджи // Часопис Київського університету права . – 2011 . - №4 . - С. 27-30.

12. Барабаш Ю. Установча влада Українського народу як конституційний феномен // Право України . - 2009 . - №11 . - С. 73-80.

13. Бацько І. М. Правовідношення як ключова категорія теорії права // Право і суспільство . – 2008 . - №6 . - С. 22-27.

14. Беяневич О. Дія закону за колом осіб (на прикладі законодавства про банкрутство) / О. Беяневич // Право України . – 2009 . - № 8 . - С. 79 - 86.

15. Білас Ю. Ю. Вітчизняне правозастосування і методологія дослідження / Ю. Ю. Білас // Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ. – 2010 . - Вип. 2 . - С. 83 - 91.

16. Білозьоров Є. Юридична відповідальність як передумова правомірної поведінки особи: теоретичні аспекти / Є. Білозьоров // Право України. – 2006 . - № 1 . - С. 50 - 54.

17. Біржакова Є. О. Відображення природних прав людини як вихідна форма буття права в контексті теорії природного права / Є. О. Біржакова // Часопис Київського університету права . – 2012 . - №4 . - С. 33-36.

18. Біржакова Є. О. Властивості права в контексті природно-правового праворозуміння / Є. О. Біржакова // Часопис Київського університету права . – 2011 . - №4 . - С. 60-63.

19. Бірюкова А. Співвідношення звичаю та закону: історичний аналіз / А. Бірюкова // Право України . – 2008 . - № 3 . - С. 41 - 44.

20.

Інформаційні ресурси

1. <http://portal.rada.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Верховної Ради України.

2. <http://www.ac-rada.gov.ua> – офіційний сайт Рахункової палати України.
3. <http://www.ccu.gov.ua> – офіційний сайт Конституційного Суду України.
4. <http://www.kmu.gov.ua/control/> – єдиний веб-портал органів виконавчої влади України.
5. <http://www.ombudsman.kiev.ua> – офіційний сайт Уповноваженого Верховної Ради України.
6. <http://www.president.gov.ua/> – офіційне інтернет-представництво Президента України.
7. <http://www.rainbow.gov.ua> – офіційний сайт Ради національної безпеки і оборони України.